

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

परीक्षा का विषय: स्कूल 5 1 2 English विषय कोड: 512 परीक्षा का माध्यम: English

स्टीकर तीर के निशान ↓ से मिलाकर लगायें

उत्तर पुस्तिका का क्रमांक: **220-0839854**

अंकों में परीक्षार्थी का रोल नम्बर: 101732313

शब्दों में: एक उत्तर एक सप्तर त्रिल दो त्रिल एक त्रिल

BOARD OF SECONDARY EDUCATION, MADHYA PRADESH, BHOPAL

केवल परीक्षक द्वारा भरा जावे।

प्रश्न क्रमांक के सम्मुख प्राप्तांकों की प्रविष्टि करें। प्रश्न क्रमांक पूछ प्राप्तांक (अंकों में)

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे

केन्द्राध्यक्ष/सहायक केन्द्राध्यक्ष एवं परीक्षक द्वारा भरा जावे

उदाहरणार्थ: 112439568

एक एक दो चार तीन नौ पांच छ आठ

क :- पूरक उत्तर पुस्तिकाओं की संख्या अंकों में शब्दों में

ख :- परीक्षार्थी का कक्षा क्रमांक 23

ग :- परीक्षा का दिनांक 03/03/2020

परीक्षा का नाम एवं परीक्षा केंद्र क्रमांक की मुद्रा

केन्द्राध्यक्ष
केन्द्र क्रमांक-172003

पर्यवेक्षक का नाम एवं हस्ताक्षर: P. S. BUKAR केन्द्राध्यक्ष/सहायक केन्द्राध्यक्ष के हस्ताक्षर

03/03/2020

13
14
15
16
17
18

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रमाणित किया जाता है कि मूल्यांकन के समय पूरक उत्तर पुस्तिकाओं की संख्या उपरोक्तानुसार सही पाई होतो क्राफ्ट स्टीकर क्षतिग्रस्त नहीं पाया गया तथा अन्दर के फूटों के अनुरूप मुख्य फूट पर अंकों की प्रविष्टि एवं अंकों का योग सही है।

निर्धारित मुद्रा : नाम, पदनाम, मोबाईल नम्बर, परीक्षक क्रमांक एवं पदांकित संस्था के नाम की मुद्रा लगाए।

उप मुख्य परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा

B. S. NOGDHE
9770342

K. S. THAKUR
9770644

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे

नोट :- "हायर सेकेण्डरी परीक्षा में केवल वाणिज्य संकाय के विषयों तथा हाईस्कूल परीक्षा में प्रायोगिक विषय को छोड़कर शेष विषयों हेतु नियमित एवं स्वाध्यायी छात्रों के लिये प्रश्न पत्र 100 अंकों का होगा किन्तु नियमित छात्रों को 100 अंक के प्राप्तांक का 80% अधिभार एवं स्वाध्यायी छात्रों को 100 अंक के प्राप्तांक ही अंकसूची में प्रदर्शित किये जायेंगे।"

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्रमांक (1) के उत्तर

30 (क) (iii) तद्धितः ।

30 (ख) (i) यो + अवः ।

30 (ग) (i) मनोहरः ।

30 (घ) (ii) दीर्घसन्धिः ।

30 (ङ) (iv) च ।

प्रश्न क्रमांक (2) के उत्तर

30 (क) (iii) बहुव्रीहिसमासः ।

30 (ख) (iv) शक्तिम् अनतिक्रम्य ।

30 (ग) (ii) द्वन्द्वसमासः ।

30 (घ) (iii) अनु ।

30 (ङ) (iv) परा ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्रमांक (3) के उत्तर

उ० (क) (ii) दृश ।

उ० (ख) (ii) लृटलकारः ।

उ० (ग) (ii) प्रथमपुरुषः ।

उ० (घ) (iii) बहुवचनम् ।

उ० (ङ) (iv) तत्र ।

प्रश्न क्रमांक (4) के उत्तर

उ० (क) (ii) गुणिनी ।

उ० (ख) (iii) शतृ ।

उ० (ग) (iv) आक्षय ।

उ० (घ) (ii) क्त ।

उ० (ङ) (ii) माता ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्रमांक (5) के उत्तर

30 (i) सधिकम् ।

30 (ii) कदापि ।

30 (iii) बहवः ।

30 (iv) यशः ।

(v) पतिव्रतेति ।

E

प्रश्न क्रमांक (6) के उत्तर

30 (i) यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते, तत्र देवताः
रमन्ते ।

30 (ii) विदिशानगरी मध्य प्रदेशे स्थिता
विद्यते ।

30 (v) 'अहो स्वजनवात्सल्यम्' इति
द्वन्द्वोक्तयः अन्ते कथं याति ।

5

योग पृष्ठ

+

85 क अंक

=

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्रमांक (7) के उत्तर

(i) 'साधुः' चतुर्थी विभक्तिः एकवचनम्

उ० ⇒ साधवै ।

(ii) 'युष्मद्' तृतीया विभक्तिः बहुवचनम्

उ० ⇒ युष्माभिः ।

प्रश्न क्रमांक (8) का उत्तर

पदम्

विभक्तिः

वचनम्

भवते

चतुर्थी विभक्तिः

एकवचनम्

प्रश्न क्रमांक (9) के उत्तर

(ख) कस्मिश्चित् - - - - - च आसीत् ।

उ० (i) व्यग्रोधवृक्षः कस्मिश्चित् ग्रामे आसीत् ।

उ० (ii) पथिकाः मार्गायासं परिहरन्ति स्म ।

P.T.O

6

योग पू.

पृष्ठ 6 के अंक

कुल

प्रश्न क्र.

30 (iii) पशवः क्षायार्थं वृक्षमिमम् (न्यग्रोधवृक्षम्)
आश्रयन्ति स्म ।

30 (iv) पक्षिणः न्यग्रोधवृक्षस्य शाखासु
नीडानि विरच्य वसन्ति स्म ।

30 (v) न्यग्रोधवृक्षः सर्वप्रियः सर्वहितः
सर्वपेक्षितः च आसीत् ।

B (ग) जनाः - - - - - नेच्छति ।

S 30 (i) जनाः समस्य दुरुपयोगं व्यर्थथापनेन
अकार्यकरणेन च कुर्वन्ति ।

E 30 (ii) अनेके जनाः कार्यसम्पादने समर्थाः
अपि निरर्थकं समयं थापयन्ति ।

30 (iii) मानवशरीरं देवदुर्लभम् अस्ति ।

30 (iv) इयं कर्मभूमिः सतादृशानां निष्क्रियाणां
भारं बोद्धुं न इच्छति ।

30 (v)	पदम्	विपरीतार्थकं पदं
	स्वार्थीय	परार्थीय ।

7

योग

+

पृष्ठ 7 के अंक

=

प्रश्न क्रमांक (10) के उत्तर

(क) धिन्नोऽपि _____
_____ कुलीनः ॥

उ० (i) धिन्नोऽपि चन्दनतरुः गन्धं न
जहाति ।

उ० (ii) लीलाम् वारणपतिः न जहाति ।

उ० (iii) यन्त्रार्पितो इक्षुः मधुरताम् न
जहाति ।

उ० (iv) कुलीनः दीनोऽपि शीलमुणान्
न त्यजति ।

उ० (v) पदम्	समानार्थं पदं
जहाति	त्यजति ।

(ख) प्रारभ्यते _____
_____ परित्यजन्ति ।

उ० (i) नीचैः विद्वन्भयेन कार्यं न
प्रारभ्यते ।

8

+

[]

=

प्रश्न क्र.

30 (ii) मध्याः प्रारभ्य विद्वन्विहिता
विरमन्ति ।

30 (iii) उत्तमजनाः कार्यं प्रारभ्य
न परित्यजन्ति ।

30 (iv) विद्वान् प्रतिहन्यमानापि कार्यं
न परित्यजन्ति ।

30 (v) षष्ठम्	सन्धिविच्छेदः
पुनरपि	पुनः + अपि ।

B
S
E

प्रश्न क्रमांक (11) के उत्तर

(अ)

(आ)

(i) आदिकविः - (ग) वाल्मीकिना ।

(ii) कुबेरः - (घ) धनदेवः ।

(iii) कपिलमुनिः - (क) कुपितः जातः ।

(iv) धनाः - (ङ) वर्षन्ति ।

9

$$\square + \square = \square$$

योग पूर्व पृष्ठ पृष्ठ 9 के अंक

प्रश्न क्रमांक (12) के उत्तर

- 30 (i) आम ।
- 30 (ii) आम ।
- 30 (iii) आम ।
- 30 (iv) न ।

प्रश्न क्रमांक (13) के उत्तर

- 30 (i) भौलसा ।
- 30 (ii) गगनम् ।
- 30 (iii) जरा ।
- 30 (iv) तक्तम् ।

प्रश्न क्रमांक (14) के उत्तर

सुभाषित क्रमांक 1 ⇒

क्षमाशस्त्रं करे यस्य दुर्जनः किं करिष्यति ।
 अतृणे पतितो वृद्धिः स्वयमेवौपशाम्यति ॥

10

पूर्व पृष्ठ

+

पृष्ठ 10 के अन्तः

=

कु

प्रश्न क्र.

सुभाषित क्रमांक 2 ⇒

सर्वस्य हि परीक्ष्यन्ते स्वभावा नेतरे गुणाः ।
अतीत्य हि गुणान्सर्वान्स्वभावो मूर्ध्नि वर्तते ॥

प्रश्न क्रमांक (15) का उत्तर

अवकारार्थम् प्रार्थनापत्रम्

**B
S
E**

श्रीमन्तः प्राचार्यमहोदयाः,
शासकीय - उच्चतर - माध्यमिकविद्यालयः,
शिण्डनगरम्, मध्यप्रदेशः

विषयः - अवकारार्थम् प्रार्थनापत्रम् ।
श्रीमन्तः,

सेवायां सविनयं निवेदनम् इदं
यद् अहम् अद्य अकरमाद् ज्वरपीडितः
अस्मि । अत एव विद्यालयम् आगतुं
सर्वथा असमर्थः अस्मि । कृपया
पञ्चदिवसानां (पञ्चदिनाङ्कतः - नव
दिनाङ्क पर्यन्तम्) अवकाशं यच्छन्तु
इति । सविनयं प्रार्थयामि ।

दिनाङ्कः - 04/03/20

भवदीयः शिष्यः
वीणा - वीणा (अ) वर्गः
आकाश वर्मा
कक्षा - दशमी (अ) वर्गः

11

10w/ep

+

योग ६१ पृष्ठ

कुल अंक

प्रश्न क्रमांक (16) के उत्तर

30 (i) सौम्या मन्दिरम् गच्छति ।

30 (ii) शिक्षकः सुधाखण्डेन लिखति ।

30 (iii) कृष्णाय मोदकं शौचते ।

30 (iv) गङ्गा हिमालयात् प्रभवति ।

30 (vi) शद्या कृष्णेन सह गच्छति ।

प्रश्न क्रमांक (17) का उत्तर

(i) गङ्गातीरे मार्कण्डेयः नामकश्चन
मुनिः वसति स्म ।

(ii) वासुदेवः तस्यप्रियशिष्यः आसीत् ।

(iii) किञ्चिदग्रगतः वासुदेवः कञ्चित्
दैवानथम् अपश्यत् ।

(iv) शिष्यः अनन्तरं रामनाथपुरं प्रति
प्रस्थितवान् ।

(v) ततः वासुदेवः रामनाथपुरं प्राप्य
रामदेवस्य गृहम् अगच्छत् ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्रमांक (18) के उत्तर

30 (i) उचितं शीर्षकं - "सत्सङ्गतिः।"

30 (ii) सज्जनानां संसर्गेण जनः
सज्जनः भवति ।

30 (iii) स्व समलुत्तिम् इच्छता जनेन
सर्वदा सैतामेव सङ्गतिः करणीयम् ।

30 (iv) 'भवन्ति' पदे "भू" धातुः अस्ति ।

30 (v)	शब्दं	विलोम शब्दं
	दुर्जनः	सज्जनः ।

**B
S
E**

() + () = ()

योग पूर्व पृष्ठ + पृष्ठ 13 के अंक = कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्रमांक (19) का उत्तर

(iii) संस्कृत भाषायाः महत्त्वम्

**B
S
E**

संस्कृतभाषा विश्वस्य सर्वासु भाषासु प्राचीनतमा सर्वोत्तमसाहित्यसंयुक्ता चास्ति । संस्कृता परिशुद्धा व्याकरणसम्बद्धिदोषादि-रहिता संस्कृतभाषेति निगद्यते । प्राचीने समये एषेव भाषा सर्वसाधारणा आसीत् । सर्वे जनाः संस्कृतभाषाम् एव वदन्ति स्म । एषा एव अस्माकं पूर्वजानां, आर्याणां सत्यभा शोभना, गरिमामयी च वाणी । संस्कृतभाषायामेव विश्वसाहित्य सर्वप्राचीनग्रन्थाः चत्वारो वेदाः सन्ति येषां महत्त्वमद्यापि सर्वोपरि वर्तते । भास - कालिदास - अश्वघोष - भवभूति - दण्डि - सुबन्धु - बाण - जयदेव प्रभृतयो महोक्तव्यो संस्कृतभाषायाः एव । जीवनस्य सर्वसंस्कारेषु संस्कृतस्य प्रयोगः भवति ।

आचार्य - दण्डिना सम्यगेवोक्तम् -

“ भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या च गीर्वाण भारती । ”

प्रश्न क्र.

अधुनाऽपि सङ्गणकस्य कृते
 संस्कृतभाषा अति उपयुक्ता अस्ति ।
 संस्कृतभाषेण भारतस्य प्राणभूता
 भाषा अस्ति । राष्ट्रस्य शैक्ये च
 साधयति । भारतीयगौरवस्य रक्षणाय
 एतस्याः प्रसारः सर्वैरेव कर्तव्यः ।
 अत एव उच्यते -

“ संस्कृतिः संस्कृताश्रिता । ”

S
E

Laser/Inkjet/C